

Internacionalizacija neprofitnog sektora

Prof.dr.sc. Zdenko Klepić



- Slični globalizacijski procesi odvijaju se i u neprofitnome sektoru
- Nekoliko je prošlih desetljeća svjedočilo ekspanziji neprofitnoga sektora do razina koje u prošlosti nije bilo moguće ni zamisliti, **sudjelom od oko šest posto u broju ukupno zaposlenih** u zemljama članicama Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj.
- Većina neprofitnih organizacija zadržavaju se na području zemlje u kojoj su nastale, ali veliki broj neprofitnih organizacija internacionalizira se velikom brzinom, te su neke veće neprofitne organizacije prerasle u važne globalne sudionike.
- *Oxfam, Save The Children, Amnesty International, Friends of The Earth, International Committee of the Red Cross i Greenpeace* postali su brendovi među internacionalnim nevladinim ili neprofitnim organizacijama, s bitnijim proračunima, političkim utjecajima i odgovornošću.



- Internacionalizacija neprofitnoga sektora nije nova pojava,
- Rimokatolička crkva i islam već dugo imaju transnacionalne aspiracije i nastavljaju operacije širom svijeta koje traju već stoljećima.
- Suvremene, aktivne internacionalne neprofitne organizacije izranjaju iz nerobovlasničkih društava, a kao posebno važan primjer ističe se British and Foreign Anti-slavery Society osnovano u 1839. te Internanational Committee of the Red Cross, koji je osnovao Henri Dunant 1864. nakon sudjelovanja u bitci kod Solferina.



- Do 1874. postojale su 32 međunarodne neprofitne organizacije, što se do 1914. povećalo na 1083 organizacije, uključujući političke organizacije kao što su: međunarodno udruženje socijalista, mirovni pokreti, udruženja intelektualaca te razna poslovna i profesionalna udruženja.
- Razlike internacionalizacije neprofitnih organizacija danas u odnosu na internacionalizaciju u prošlosti je što je u novije vrijeme sve veća raznolikost i djelokrug što su ga internacionalne i supranacionalne (nadmacionalne) institucije organizacije postigle.



- Pod pojmom međunarodne neprofitne organizacije smatraju se neprofitne organizacije koje imaju bitne operative troškove izvan nacionalnih granica i ne identificiraju same sebe kao isključivo domaće sudionike.
- Međunarodna filantropija prvenstveno se odnosi na djelatnosti zaklada i drugih neprofitnih organizacija i institucija koje podupiru dobrotvorne akcije i suosjećaju s potrebama i izvan granica vlastitih zemalja.



- Internacionalizacija nastupa kada se nacionalna organizacija odluči proširiti u druge države, bilo da se uspostavljanju filijale ili podružnice ili o financijskoj ili drugoj suradnji s već postojećim organizacijama.

- **Primjeri:**

- *Save The Children* - otvorio urede u azijskim zemljama,
- *Greenpeace* koji je otvorio ured u Španjolskoj ili
- *Ford* zaklada koja daje dotacije organizacijama primateljima u Nigeriji.

- **Druga je mogućnost kada se razne nacionalne organizacije odluče udružiti i na taj način stvore:**

- Federaciju (Međunarodna federacija crvenoga križa i Udruženje crvenoga polumjeseca, Prijatelji zemlje),
- pakt (*Oxfam*) ili
- projektanu (kampanjsku) koaliciju (Međunarodna kampanja za zabranu mina).



Razlozi za povećanu internacionalizaciju



- Krize i povećani problemi u svijetu – povećane potrebe i problemi
- Postoje važni potpomagajući faktori internacionalizacije neprofitnoga sektora, koji su reducirali troškove aktivnosti međunarodnih neprofitnih organizacija i tako ohrabрили njihovu ekspanziju.
- Takvi potporni faktori uključuju :
 - nove političke mogućnosti,
 - razne tehnološke i druge promjene koje su omogućile međunarodnim neprofitnim organizacijama da rade slobodnije i jeftinije izvan nacionalnih granica



- Broj međunarodnih neprofitnih organizacija povećao se u svim regijama u svijetu
- Najveća ekspanzija dogodila se u centralnoj i istočnoj Europi, zatim centralnoj Aziji, te istočnoj Aziji i Pacifiku.
- Rast u centralnoj i istočnoj Europi očito je povezan s padom državnoga socijalizma, upoznavajući se po prvi put s civilnim društvom, slobodom i demokracijom, dok je rast u Aziji objašnjen ekonomskom ekspanzijom i demokratskom reformom u mnogim zemljama regije.
- Zapadna Europa i Sjeverna Amerika bez obzira na takvu ekspanziju i dalje imaju najveći broj međunarodnih neprofitnih organizacija.



- U srednje dohodovnim zemljama Istočne Azije, Centralna i Istočne Europe, dijelovima Latinske Amerike stope rasta u posljednjoj dekadi prošloga stoljeća bile su veće, nego u visoko dohodovnim zemljama Zapadne Europe, Pacifika i Sjeverne Amerike.
- Stope rasta međunarodnih neprofitnih organizacija u nisko dohodovnim zemljama u posljednjih dvadesetak godina veće su nego u bogatim dijelovima svijeta i visoko dohodovnim zemljama.



- U 1906. samo dvije od 169 međunarodnih neprofitnih organizacija imale su središnjice izvan Europe;
- u 1938. samo 36 od u to vrijeme postojećih međunarodnih neprofitnih organizacija bili su locirani izvan Europe.
- Do 1950. kao posljedica značajnoga rasta međunarodnih neprofitnih organizacija u SAD-u i osnivanja UN-a, 124 od 804 postojeće međunarodne neprofitne organizacija ima sjedište u Europi.
- Nakon pokreta za nezavisnost i općenito povoljne ekonomske klime 1950. i ranih 1960. broj međunarodnih neprofitnih organizacija narastao je na 1768, od kojih je 83% bilo locirano u Europi, 10% u SAD-u i 1 do 2% u svakoj od ostalih regija: Aziji, Južnoj Americi, Centralnoj Americi, Africi, Bliskom istoku i Australiji.
- Do 2001. veliki dio te koncentracije ustupio je mjesto decentraliziranom uzorku oko novo izrasle bipolarne strukture međunarodnih neprofitnih organizacija, s dva centra: Zapadnom Europom i Sjevernom Amerikom



- Između deset zemalja s najvećim brojem središnjica međunarodnih organizacija u 2001., nalazi se osam europskih zemalja (Velika Britanija, Francuska, Švicarska, Belgija, Nizozemska, Njemačka, Italija i Austrija), te SAD i Kanada.
- Gradovi- do 2001. tradicionalna uloga Pariza (729), Londona (807), Bruscela (1392), Ženeve (272) i New Yorka (390) nije umanjena prema apsolutnim pokazateljima.
- Po relativnim pokazateljima njihova dominacija je nešto manja;
- gotovo desetak drugih gradova na četiri kontinenta ima više od po 100 središnjica međunarodnih neprofitnih organizacija, i još 35 gradova na 5 kontinentata ima više od po 50 središnjica.



Tablica 1. Opseg aktivnosti neprofitnoga sektora u pet zemalja, 1995.

Međunarodne Aktivnosti	Radna mjesta i volonteri		
	Ekvivalent broju radnih mjesta s punim radnim vremenom	Udio u ukupnom broju zaposlenih u neprofitnom sektoru	Br. volontera ekvivalentan br. radnih mjesta s punim radnim vremenom
Ujedinjeno Kraljevstvo	53 726	3,6%	7 298
Sjedinjene Države	123 253	1,7%	45 026
Njemačka	9 950	0,7%	28 510
Francuska	17 403	1,8%	30 986
Japan	7 693	0,3%	37 785

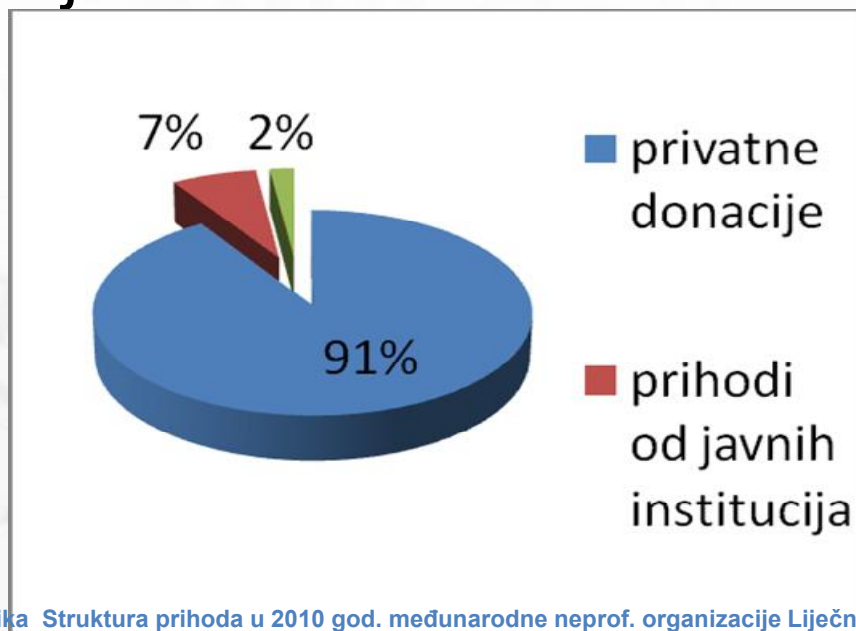


- Bitna ekspanzija međunarodnih neprofitnih aktivnosti dogodila se od ranih 1990-ih,
- Iako i dalje zauzimaju mali udio u ukupnome neprofitnom sektoru nacionalnih ekonomija, taj se udio znatno povećao.
- Između 1990. i 1995. broj radnih mjesta u međunarodnim neprofitnim organizacijama raste:
 - za 8 posto u Francuskoj,
 - više od 10 posto u Njemačkoj i
 - više od 30 posto u Ujedinjenom Kraljevstvu.



Struktura prihoda međunarodnih aktivnosti

- bitno se razlikuje od strukture ukupnoga neprofitnog sektora.
- Većina razlika proizlazi iz većega udjela privatnih donacija kombiniranih s manjom količinom prihoda od naknada i pristojbi.



Slika Struktura prihoda u 2010 god. međunarodne neprof. organizacije Liječnici bez granica



Izvori prihoda

Zemlja	Polje	Izvori prihoda		
		Javni sektor (%)	Privatne donacije (%)	Privatne naknade i pristojbe (%)
Ujedinjeno kraljevstvo	međunarodno	40	33	27
	Ukupni neprof. sektor	47	9	44
Sjedinjene države	međunarodno	31	50	19
	Ukupni neprof. sektor	30	13	57
Njemačka	međunarodno	51	41	8
	Ukupni neprof. sektor	64	4	32
Francuska	međunarodno	43	40	17
	Ukupni neprof. sektor	58	8	35
Japan	međunarodno	19	27	54
	Ukupni neprof. sektor	45	3	52



Misija



- U razdoblju od 1990 do 2000 godine uočeno je da dominiraju dva polja:
 - ekonomski razvoj i infrastruktura (26,1%) i
 - znanstvene međunarodne neprofitne organizacije na području istraživanja i znanosti (20,5%).
- Promjene u strukturi svrha međunarodnih neprofitnih organizacija koje su se dogodile 1990. donijele su dugoročnu, ali često previđenu funkciju međunarodnih neprofitnih organizacija u smislu da je pružanje usluga postalo vidljiv i važan dio međunarodnih neprofitnih organizacija.
- Socijalne službe kao svrha rastu za 79% između 1990. i 2000., zdravstvene službe za 50%, te obrazovanje za 24%.



- Među najistaknutijim međunarodnim komponentama neprofitnoga sektora su zaklade.
- Velike zaklade uživaju visoki međunarodni ugled kao što su:
- Ford zaklada,
- Rockefeller zaklada,
- mreža zaklada Soros u Centralnoj i Istočnoj Europi, te u Centralnoj Aziji,
- Robert Bosch ili
- Bertelsmann Stiftung u Njemačkoj, te
- Rowntree zaklada u Ujedinjenom Kraljevstvu



Ako se govori o poljima djelovanja dotacije SAD-a distribuirane su na sljedeći način



- 18% međunarodni razvoj,
- 15% zdravstvo,
- 13% međunarodni poslovi,
- 11% obrazovanje,
- 10% društvene znanosti i političke analize,
- 9% umjetnost,
- 10% zaštita okoliša, upravljanje prirodnim resursima, znanost,
- 8% ljudska prava ,
- 3% religija i
- 3% ostalo.



- Informacije su o međunarodnoj filantropiji u drugim zemljama prilično ograničene.
- U Europi 5 zemalja – Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Njemačka, Nizozemska i Italija imaju velike zaklade koje su uključene u dotiranja u inozemstvo,
- SAD-a - većina zaklada ostaju domaći akteri, zbog originalnih misija koje su zadali osnivači zaklada i visokih transakcijskih troškova prilikom aktivnosti u inozemstvu.



Problemi u međunarodnom menadžmentu NPO



- Prvi od izazova odnosi se na veze između središnjice i nacionalnih podružnica i optimalan stupanj centralizacije ili decentralizacije u donošenju odluka.
- Jedan je od glavnih i najvećih problema s kojima se suočavaju međunarodne neprofitne organizacije politička okolina.
- Važno pitanje s kojim se međunarodne neprofitne organizacije moraju suočiti je potencijalni konflikt između participacije stanovništva i efektivnosti.
- Međunarodna djelatnost stvara mogućnost izbjegavanja nacionalne regulative i provjere vlastitih članova ili simpatizera.



- Povezani je izazov i razvodnjavanje legitimnosti preko dugih lanaca partnerskih dogovora koji se protežu kroz više zemalja. Kada se govori o razvoju, međunarodne neprofitne organizacije vrlo često ne rade izravno s korisnicima, nego s nacionalnim i lokalnim organizacijama koje rade s krajnjim korisnicima.
- Jedan je od posebnih segmenata okoline koji predstavljaju izazov i problem za menadžment međunarodnih neprofitnih organizacija i sociokulturna okolina koju čine četiri važne dimenzije: demografska struktura i promjene, vrijednosti i vjerovanja ljudi, stavovi prema radu i drugim važnim pitanjima, te obrazovanje stanovništva.
- Primjer BIH





Hvala na pozornosti

